

EDEBİYAT PROGRAMLARI HAKKINDA

RAPOR

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-263

Bugün Mekteplerimizde takip edilen edebiyat programlarının, birkaç yıldanberi hazırlanan dil ve kültür hareketleriyle beraber yürüyemediği meydandadır. Bu uymamazlık bilhassa o programları tatbik etmek mevkiinde olan muallimler tarafından daha açık olarak görülmektedir. İlk ve ortamekteplerde temiz türkçeye ve Türk gramerine değer ve değim verilirken lise sınıflarında eski edebiyat mahsulleriyle temasa gelen çocuk o eserlere karşı büyük bir yabancılık ve anlayamazlık duyuyor. Uğraşmalardan ve çekilen sıkıntılardan sonra alınan netice hemen hiç oluyor.

Bu anlayamazlık bilhassa o eserlerin yazılış tarzlarından ileri geliyor. Divan edebiyatı mahsulleri için zevkin ve düşünüş tarzının değişmiş olması da hatıra gelebilirse de, lisan mahzuru ortada olmasa, çocuğa -sırf anlayabilmesini temin için- o düşünüş tarzının ve o zevkin anahtarını vermek pek güç ve bilhassa imkânsız değildir. Asıl mesele o eserlerin lisanının, çocuğun bugün bilgili, Türkçe olmamasıdır. Meselâ Tanzimat ve serveti Fünun edebiyatları mahsulleri en çok bu bakımdan talebe tarafından anlaşılamiyor.

O halde, yazılış yönünden bu nesil çocuklarının anlayamiyacakları eski eserleri okutalım mı, okutmıyalım mı?

1-. Bugün ilk ve ortamektep sınıflarında öz Türkçenin kökleşmesine çalışılırken ve bilhassa bu yolda yazılmış

EDEBİYAT PROGRAMLARI HAKKINDA

RAPOR

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-263

Bugün mekteplerimizde takip edilen edebiyat programlarının, birkaç yıldanberi hazırlanan dil ve kültür hareketleriyle beraber yürüyemediği meydandadır. Bu uymamazlık bilhassa o programları tatbik etmek mevkiinde olan muallimler tarafından daha açık olarak görülmektedir. İlk ve ortamekteplerde temiz türkçeye ve Türk gramerine değer ve değim verilirken lise sınıflarında eski edebiyat mahsullerile temasa gelen çocuk o eserlere karşı büyük bir yabancıllık ve anlayamazlık duyuyor. Uğraşmalardan ve çekilen sıkıntılardan sonra alınan netice hemen hiç oluyor.

Bu anlayamazlık bilhassa o eserlerin yazılış tarzlarından ileri geliyor. Divan edebiyatı mahsulleri için zevkin ve düşünüş tarzının değişmiş olması da hatıra gelebilirse de , lisan mahzuru ortada olmasa, çocuğa -sırf anlayabilmesini temin için- o düşünüş tarzının ve o zevkin anahtarını vermek pek güç ve bilhassa imkânsız değildir. Asıl mesele o eserlerin lisanının, çocuğun bugün bilgili, Türkçe olmamasıdır. Meselâ Tanzimat ve serveti Fünun edebiyatları mahsulleri en çok bu bakımdan talebe tarafından anlaşılamiyor.

O halde, yazılış yönünden bu nesil çocuklarının anlayamiyacakları eski eserleri okutalım mı, okutmıyalım mı?

1-. Bugün ilk ve ortamektep sınıflarında öz Türkçenin kökleşmesine çalışılırken ve bilhassa bu yolda yazılmış

eserlerle uğraşılırken lise sınıflarına hiç hazırlıksız gelmiş ^{orig-263} olan çocuklara eski eserleri okutmaya çalışsak boş ve hiçbir zaman müsbet netice alınamayacak bir iştir. Bugün kırk elli kişilik bir sınıfta iki üç çocuğun bu eserleri bir parça anladığına bakarak ümide kapılmamalıdır. Çünkü liselerin son sınıfları talebesi arasında henüz eski yazıyı tanıyanlar ve o yolda eski eserleri ötesinden berisinden anlayabilenler bulunuyor. Fakat iki üç yıl sonra, 928 de yeni harflerle mektebe başlamış olanlar bu sınıflara gelince, edebiyat dersleri büsbütün çıkmaza girmiş olacaktır.

2 -. Yukarıki mütalâalardan sonra verilecek kararın:

"Eski eserleri okutmıyalım" olacağı tabiidir. Fakat bu sefer de üstünde çok düşünülmesi gerek olan ikinci bir mesele ortaya çıkıyor. Sırasıyle serveti Fünun , tanzimat ve Divan edebiyatları mahsullerini ortadan kaldırınca çocuğa Türk edebiyatının geçmiş asırlardan bir şey göstermiyecek miyiz ve edebî kültürü nasıl vereceğiz? Matinsiz bir edebiyat dersi zevksiz ve anlaşılmas bir şey olur. Yalnız halk edebiyatı mahsullerini koca bir mazinin eserleri diye öne sürüp çocuğu bunlarla doyurmaya çalışmak ta imkânsızdır. O mahsuller güzel fakat basit ve iptidaidir.

sonra tarih tezimizle de aykırılığa düşmemeyi düşünmemiz gerektir. Tarih de slerinde çocuğa mazimizin büyüklüğünü anlatmaya çalışırken edebî mazimizi bomboş göstermek doğru değildir. Ben eski edebiyat mahsullerini gençlere tanıtmak lüzumuna kanım. Çünkü o eserlerde kültür bakımından çocuklarımıza verebileceğimiz şeyler vardır. Genç edebiyat kültürü vermeğe çalışırken onu, meselâ fuzulî, Baki, Nedim gibi âlemlerden haberdar etmemek yazık olur.

Fakat: Bunun en aşağı iki sene sonra düşünebileceğiz. O zaman

3
belki, Avrupa mekteplerinde lâtince ve Yunanca okutulduğu gibi, bizde de , edebiyat derslerine yardımcı olarak haftada bir iki saat Osmanlıca okutacağız. Yalnız, bugün için bunu düşünmek gerekmez, hatta zararlı olur. Biz şimdi Öz Türkçe cereyanını kökleştirmek mecburiyetindeyiz. Türkçemizi istediğimiz kılığa koyduktan sonra mekteplerde Osmanlıca'yı, hatta Arap yazısını öğretmekten de korkumuz kalmaz. Yeni dilin ve yeni yazının kolaylığıyla güzelliğine alışmış olan çocukların eski yazıyla eski dil için irticâî bir meyil duymalarına imkân düşünülemezse de bugün için mesele böyle değildir. Yukarıda söylediğimiz gibi, ilk önce ne pahasına olursa olsun - dil inkılâbımızı kökleştirip tutunduracağız. Bu ülküye varmak için varsın bu birkaç yılın talebesi eski edebiyat üzerinde bilgisiz kalsın.

Bilhassa, ben komisyonumuzun, bugünkü şartlar içinde, bu edebiyat programları işini kökünden kesip atabileceğine kani değilim. Çünkü henüz bunu etrafiyle düşünmenin, hence , sırası gelmemiştir. Öyle bir intikal devresinde bulunuyoruz ki vakiaları objektif bir ilim görüşüyle mütalâa etmek mümkün değildir. Ben dilde yapmak istediğimiz şeyler kökleşip yerleşmeden bu hususta karar vermediği fazla bir tezcanlılık sayıyorum. Şimdi bir karar versek ve katî programları çizsek bile iki üç yıl sonra tekarrur edecek vaziyete göre onları yeniden gözden geçirmek ve güphesiz değiştirmek lâzım gelecektir.

Bizim bugün yapabileceğimiz inandığımız şey , bu birkaç yılı karşılayabilecek en faydalı tedbirleri düşünmektir.

Bu tedbirler de şöyle olabilir :

İlk önce - birinci devrenin kiraat kitaplarıyla beraber- ikinci devrenin edebiyat kitapları da, yeni ihtiyaçlarımıza ve

3
belki, Avrupa mekteplerinde lâtince ve Yunanca okutulduğu gibi, bizde de , edebiyat derslerine yardımcı olarak haftada bir iki saat Osmanlıca okutacağız. Yalnız, bugün için bunu düşünmek gerekmez, hatta zararlı olur. Biz şimdi Öz Türkçe cereyanını kökleştirmek mecburiyetindeyiz. Türkçemizi istediğimiz kılığa koyduktan sonra mekteplerde Osmanlıca'yı, hatta Arap yazısını öğretmekten de korkumuz kalmaz. Yeni dilin ve yeni yazının kolaylığıyla güzelliğine alışmış olan çocukların eski yazıyla eski dil için irticâî bir meyil duymalarına imkân düşünülemezse de bugün için mesele böyle değildir. Yukarıda söylediğimiz gibi, ilk önce ne pahasına olursa olsun - dil inkılâbımızı kökleştirip tutunduracağız. Bu ülkeye varmak için varsın bu birkaç yılın talebesi eski edebiyat üzerinde bilgisiz kalsın.

Bilhassa, ben komisyonumuzun, bugünkü şartlar içinde, bu edebiyat programları işini kökünden kesip atabileceğine kani değilim. Çünkü henüz bunu etrafiyle düşünmenin, hence , sırası gelmemiştir. Öyle bir intikal devresinde bulunuyoruz ki vakıaları x objektif bir ilim görüşüyle mütalâa etmek mümkün değildir. Ben dilde yapmak istediğimiz şeyler kökleşip yerleşmeden bu hususta karar vermeği fazla bir tezcanlılık sayıyorum. Şimdi bir karar versek ve katî programları gizsek bile iki üç yıl sonra tekarrur edecek vaziyete göre onları yeniden gözden geçirmek ve güphesiz değiştirmek lâzım gelecektir.

Bizim bugün yapabileceğimizek inandığımız şey , bu birkaç yılı karşılayabilecek en faydalı tedbirleri düşünmektir.

Bu tedbirler de şöyle olabilir :

İlk önce - birinci devrenin kiraat kitaplarıyla beraber- ikinci devrenin edebiyat kitapları da, yeni ihtiyaçlarımıza ve

4
ve noktai nazarımıza göre gözden geçirilmelidir. Elde bulunan kitaplarla istediğimizi yapmak kabil değildir, yeni kitaplar hazırlamak lâzımdır. Bu hazırlanacak kitaplarda metin olarak bilhassa yeni eserlerden güzel ve zevkli seçmeler yapmalı, bu suretle götüğümüz Öz Türkçe prensibini kök salmasına yardım etmeli. Eski edebiyat hakkında sadece malumat vermeli; bulunabilirse çocuklarca anlaşılabilir metinler de koymalı. Bunların çok az olacağı tabiidir. Bazı metinlerin Öz Türkçe ile zevkli şerhleri de yapılabilir.

Yeni kitaplar daha ziyade Öz Türkçenin propagandası kitapları olmalıdır.

Derslerde garp eserlerini talebeye tanıtmak ta ayrı bir derttir. Elde , Garp eserlerinden muvaffakiyetle yapılmış, yani edebî kıymetini muhafaza eden tercümele bulunmadığı için çocuklara garp eserlerinin mükemmeliyetini ve zevkini vermek mümkün olmuyor. Bu için daha ziyade, son sınıfların yabancı dil derslerinde yapılması çok arzu edilir bir geydir.

Yeni ders yılı bağlanmadan, Türkçe ve edebiyat muallimlerini toplayıp yapılacak işlerden kendilerini haberdar etmek te faydalı olur.

25/12/334

Ankara Erkek Lisesi Edebiyat
Muallimi

Necmettin Halil

TÜRK İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 099-263